

# بەگىن مارخ

رۇگاسن تارىخ عرب  
( سېبۇغۇن يقىدىم ئىقاسو بىلاشنى 209 )

غادىد عادە رىم كېپىلۇقۇن مانسى سرىيەتناهن دەھولۇ.  
ادۇن كچىلەن ۲ بىغاد قىد فراڭي رشيد اىيت، يائىت  
ۋەرجىبوروانىن دان كىمارەنچى بىغ دادغۇ آمباوا اكىندى  
كىندى كظاپىمن اىيت، ايااله سىمېغۇ نىجە انقرطىبة  
( فەرنەناهن بىغەراساسكەن كسوکان راج ) . رشيد مەۋپاپىي  
كواش بىغ تىدق بىرسا كە، نتايى سەڭكەنۇن بىكىتو،  
كېيت دافاتىي اكىندى قوە مناھىي ھوا ئىنسۇش، دان:  
ئىرلالو اوسمەها قىد مىجاڭ دان مىاجوکىن كىسلامن  
دان كەممۇران رۇغىة بىلان، دان بىغىمكىن اىيت ايااله  
منجۇقۇن كەلىان طېبىەن دان كېغىمئىش . اىي تىدق فەرنە  
مېمىزىكىن دېرىپىش مەندافە كىستاخۇن بارغۇ سەدىكە جوا  
فون دىدال مۇھىجىنىڭ پەھىزناكىن تىڭىكۈن ۳، دان  
بىراف كالىي اىي فەركىي مەجاجە قىد سلورە مەملەكەن درى  
تىمور كبارە كىران هەندىق مەھىپو بانى بېچان ۲، مەجالىنلىك  
كعادىلىن، سرت قول كىران هەندىق مەعنەوي سەندىرىي  
اكىن حال كادان رۇغىة بىلان . مەبىلىن كالى اىي مەھاوا  
دان مەعنوايى لەشكەنان فەركىي مىزبارە ئەنثە ۲ بېغەلە قىد  
اوکام اسلام سەرت مىكە، مەدەنە دانلائىش، دان دەن  
جالىن اىيت تىلە دافە اىي مەھىزكەنلىك دىرىپىش كىندى  
بىغدا باوه فەرنەناهن سرت قول منجۇقۇكىن كىندى مەبىكەيىت  
ۋایىدە ۲ بۇغۇرپە درىد فەرسانوان اوکام اسلام . بالي  
قۇشمەدا فەن رشيدىلە بىغىرلە كېلىغۇ كېلىغۇ چەپىان فەزمان  
اىيت دان كەفداش دانغ اورغۇ ۲ بۇغۇر علم دان بەقسان  
درېي تىپ ۲ قېبىق دنيا، دان اورغۇ ۲ اىيت سەوان  
دىلابىي دەن دەن كەلىان دان دەدەيە دەن هەرت بىندا،  
ما سېغۇ ۲ مېشىكۆ قىدر طرفىن . رشيد ئىرلالو مەعاسىبىي  
اكىن علم فەنۋەكاغىن دان حكمة ( Science ) دان  
مىسلىغا كىن بىراف باپق زاغۇ دەش، دان بىكىتو جوا  
اىس تىپ ۲ دلاجران باڭىي اوتقى . مك ايااله بۇغۇر ئام  
ماڭىكەن دەن علم بوبىن ( Music ) كائنس ساتۇ مقام  
بېغەلە دەن مەۋدا كىن درجه ۲ كەڭكەن سەرت قىد  
علم حكمة دان فەركەن جوا .

مك اولە سبب بىراس كىندى رشيد بەروا اجلەن تىلە  
ھەشىر، اېقۇن مەشكىل اكىن سكلىن اھلى قرابىتىش ( بىنى  
هاشى ) بىغاد بىكەن دەدال ئىنترا اىيت، دان بىرگەن كىندى  
مەبىكەيىت دەكىن: " سەموا اورغۇ آمودا اكىن مەجادى  
نوا، سەموا مەبىك بېغىلە ئەپەن ئەندا ئەندا ئەن مانى .  
مك اكىو مەبىرىي اكىن كامو تىك فەلاجىران: فەرەن،  
سەفرىناكىن اوھەن وەر جەنپىن آمودىغۇن سەپياوان، هەندەلە  
برىستىيا كامو دەن ئامام ۲ ( خلېغە ۲ ) كامو، دان بىرسانو  
سام سەندىرىي . بىغىدە ئەندا جاڭ اوھەن وە ئەن مەحمد  
دان عبد الله ( امین دان مامون )، دان كەنېڭىش جىكلىو  
سەئۇرۇغۇن دەن ئەندا كەن كەنېڭىش كائنس خېانىش .  
كەمدىن اىي مەغۇندا كىن بىراف باپق مەدەيە درىد هەرت  
بىندا دان ئارا قېغىر بىغۇ ۲ دان عسکر آن . دوا هارى  
كەمدىن اىي ئۇن مەتكە . رشيد وفاة قىد ماس ايان  
سەدغ مودا بلىلا لاكى، يائىت قىد هارى سېت ۴ هارى  
بۇلۇن جەماداڭىز ھېجرا 193 ( مىسىجى 809 ) كەمدىن درىد  
ساتۇ فەرنەناهن بىغ كېلىغۇ كېلىغۇ كەلىان دان كەمەھوروان  
شام دوا ئۇلە تىك تاهن انم بۇلۇن .

مك واوفۇن سېكماڭ كەپرمان كامو منبىغۇ اكىندى  
دىدال ئەرەج تارىخ، ئادا قىياد اكىن كامو دافاتىي بەروا  
ھارون الرشيد ايااله مەندەدقىي مقام بىغ بىرسان ئەنلىكىش  
دەن راج آ دنيا بىغىرلە بىسر دان مشھور . مك ايااله  
ساتۇ كېسەلەن باڭىي كېپتەن كەپتەن درىد كېيت قىد مەندەشقىن  
زمان سكار غۇ دەن زمان فەركلا، منسبەن كەن علم دان  
فلاجران دنيا قىد زمان باين بىرسرت دەن ئەندىش بېغىلە  
غۇبۇھ دان تەھقۇن بىراف لام اىيت، دەن كەڭكەن